

Genomlysning av kommande behov av bostad med särskild service LSS (Lag om stöd och service)

Inledning

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) antogs 1994. Den reform inom handikappområdet som lagstiftningen medförde syftade till att befästa en humanistisk människosyn där alla är lika värda oavsett förutsättningar så som olika funktionsnedsättningar. Även den person som har omfattande funktionsnedsättningar ska accepteras som en individ med fullvärdiga rättigheter. Samma år antogs även lagen om assistansersättning (LASS) vilket tillsammans med LSS skulle ge den enskilde en ökad valfrihet över hur stödet den enskilde var i behov av skulle utformas. Syftet med de nya lagstiftningarna var att undanröja svårigheterna som ett livslångt funktionshinder kan medföra i den dagliga livsföringen. Verksamheter som bedrivs enligt LSS ska därav främja jämlikhet och bidra till full delaktighet i samhällslivet för de personer som ingår i LSS personkrets. Vägledande principer inom LSS är att en *helhetssyn* på människan ska råda, där denna ska ha *inflytande*, *medbestämmande*, känna *delaktighet* och där stödet ska finnas *lättillgängligt* och präglas av hög *kontinuitet*.

Inom LSS finns 10 insatser:

- 1§ Rådgivning eller annat personligt stöd (Regionen ansvarar för denna insats)
- 2§ Biträde av personlig assistans eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans
- 3§ Ledsagarservice
- 4§ Biträde av kontaktperson
- 5§ Avlösarservice i hemmet
- 6§ Korttidsvistelse utanför det egna hemmet
- 7§ Korttidstillsyn för skolgång över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov
- 8§ Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet
- 9§ Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskild anpassad bostad för vuxna
- 10§ Daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig.

(Både servicebostad och gruppbofastad beviljas enligt 9§ bostad med särskild service men kraven på bostäderna skiljer sig åt).

I LSS beskrivs genom personkretsar vilka personer som omfattas av lagen. Det finns tre personkretsar med olika bedömningsgrunder, eller kriterier, som ska vara uppfyllda för att personen ska kunna få stöd enligt LSS:

- 1. Personer som har utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd
- 2. Personer med stora begåvningsmässiga funktionsnedsättningar som inte går över efter en hjärnskada i vuxen ålder
- 3. Personer med andra fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar som inte beror på normalt åldrande och som finns kvar under lång tid.

Bedömningen av personkrets 1 och 2 görs utifrån den diagnos personen har fått.

I personkrets 3 måste funktionsnedsättningen vara så stor att den orsakar betydande svårigheter i det dagliga livet. Det innebär att man inte på egen hand klarar vardagssysslor som att klä på sig, laga mat, förflytta sig, kommunicera med omgivningen, eller andra liknande saker utan behöver hjälp regelbundet under lång tid. Diagnosen, orsaken eller graden av funktionshinder saknar betydelse i bedömning av personkrets 3.

Lagen (LSS) ställer också krav på kvalitetsnivån. Insatserna skall ges så länge behov finns och det skall anpassas till den enskildes individuella behov. De skall vara lättillgängliga och öka den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv. Brukaren skall ha rätt att vara med och utforma insatsen och den ska ha en aktiverande prägel. Verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som lagen omfattar. Målet är att personer med funktionshinder ska ha möjlighet att leva som andra. Att leva som andra innebär bl.a. att ha möjlighet att bo som andra - att ha ett eget hem med allt vad det innebär av trygghet och trivsel. En bostad som tillförsäkrar personer med omfattande funktionshinder goda levnadsvillkor är en av förutsättningarna för att nå lagstiftningens mål. Ett syfte med LSS är att säkerställa rätten till en sådan bostad. Dock innebär det inte att alla personer som hör till LSS personkrets per automatik har rätt till en sådan bostad, ansök om insatsen måste göras av den

enskilde och därefter följer en utförlig utredning för att tydliggöra om den enskilde faktiskt har de behov som krävs för att ett gynnande beslut ska kunna fattas.

Syfte

Våren 2020 fick Socialförvaltningen i uppdrag av Socialnämnden att kartlägga hur nuvarande samt kommande behov av bostäder med särskild service LSS ser ut.

Avgränsning

Kartläggningen har inte innefattat omvärldsbevakning på så sätt att undersöka hur antalet boendeplatser ser ut i andra kommuner. Detta för att varje bostad med särskild service innebär ett gynnande beslut som baseras på en individuell utredning enligt LSS. För att kunna göra en jämförelse krävs istället jämförande av riktlinjer samt andra parametrar som påverkar biståndsutredningen vilket inte varit aktuellt i denna kartläggning. Hänsyn har endast tagits till de förutsättningar som råder i Timrå Kommun.

Bakgrund

I och med reformen 1993 tog Timrå Kommun över befintliga grupp- och servicebostäder från Landstinget. I och med reformen blev det aktuellt för de personer som vistades på vårdhem i andra kommuner att beredas plats inom grupp- och serviceboenden i Timrå kommuns regi. För att möjliggöra denna flytt startade Timrå Kommun under 1993-1994 två nya gruppboenden, Cirkelvägen 14 och 16 som finns kvar även idag. 2005 stängde kommunen ett av de boende som kom över från Landstinget och de boende flyttade (med befintligt personalgrupp) till nybyggda lokaler på Tallnäs vägen 43, som verksamheten fortfarande idag hyr av Timråbo. I senare delen av 00-talet tog LSS-verksamheten även över ett boende från socialpsykiatri och startade Nygatans serviceboende, övertagande medförde dock att de boende hade boendeplatser både enligt SoL och LSS.

Åren efter 2005 och fram till 2015 fattades relativt få nya beslut om bostad med särskild service, däremot ökade antalet personer som beviljades personlig assistans via både LSS samt SFB (Socialförsäkringsbalken vilket innebär att Försäkringskassan blir huvudman). Under denna tidsperiod förekom även att personer boende inom bostad med särskild service flyttade till egen bostad för att istället få biträde av personlig assistans, vilket sammantaget bidrog till en balans

mellan antalet gynnande boendebeslut och tillgången på LSS-bostäder i kommunens regi.

Jämförelse mellan åren under perioden 2010-2020

År	Antal gynnande beslut om bostad med särskild service (grupp- och service)
2010	3
2011	4
2012	3
2013	3
2014	3
2015	0
2016	5
2017	6
2018	2
2019	10
2020	1 (samt flertalet utredningar pågår nu under hösten 2020)

Först 2016 ökade antalet gynnande boendebeslut igen och problem att verkställa dessa blev ett faktum. 20xx fattades beslut om att köpa boendeplatser av extern utförare som påbörjade anpassningar av befintlig fastighet för att möta verksamhetsbehovet. Eftersom detta tog tid i anspråk fanns under perioden totalt flertalet beslut som inte kunde verkställas på upp emot 14 månader, istället för lagstadgade kravet på 3 månader. Under väntetiden vistades ett par av dessa personer istället i perioder på enheten för korttidsvistelse LSS, för att (endast till viss del) kunna tillgodose några av de behov som låg till grund för det gynnande boendebeslutet. Denna lösning är dock endast att betrakta som en nödlösning och inget verksamheten kan planera för.

I februari 2019 övergick härefter verksamheten på Köpmangatan 44 till kommunal regi. Samma antal boendeplatser erhålls och verksamheten tog kommunen över oförändrad.

Metod

I februari 2019 utfördes en genomlysning av de samtliga befintliga beslut inom Lagen om särskild service (LSS) avseende alla insatser. Syftet med genomlysningen var att göra en uppskattning om kommande behov av bostad med särskild service. Utöver detta arbete har även ett samverkansarbete påbörjats tillsammans med Barn- och utbildningsförvaltningen som nu resulterat i en färdig rutin. Denna rutin syftar till att verksamheten inom LSS på ett tidigt skede ska få information om hur stora barngrupperna är inom särskolans verksamhet och på detta sätt tillsammans med skolan göra en framtida uppskattning om kommande behov av bostäder med särskild service samt behov av platser inom korttidsvistelse samt korttidstillsyn ("eftis" ersätter fritidshemmets verksamhet efter att barnet slutar mellanstadiet). För att passa in under skolåret och barn- och utbildningsförvaltningens interna processer, kommer ett samverkansmöte att äga rum i juni varje år. Syftet är då att varje år (utifrån förändringar beroende på in- och utflyttning från kommun) följa antalet mottagna inom grundsärskolan samt gymnasiesärskolan (avidentifierat).

Nuläge

I Timrå Kommun finns idag totalt 44 bostäder med särskild service LSS fördelade på 7 enheter. 18 av dessa boendeplatser har inriktning gruppboende och övriga 26 har inriktning serviceboende (dock verkställs två av dessa platser enligt SoL-beslut då dessa personer bor kvar sedan innan reformen). Kravspecifikationen på de båda inriktningarna skiljer sig åt genom bland annat att gruppboendena ska finnas i direkt anslutning till gemensamhetslokaler där personal finns tillgänglig dygnet runt och serviceboendena bedrivs istället genom exempelvis trapphusboende.

	Gruppboende, antal lägenheter	Serviceboende, antal lägenheter
Tallnäsavägen 43	5	
Cirkelvägen 14	4	
Cirkelvägen 16	4	
Köpmangatan 44	5	3
Nygatan 3		6 (plus 2 beslut enl SoL)
S.köpmangatan		8
Köpmangatan 34		7
Totalt	18	24 (26 inkl SoL)

Hösten 2020 är samtliga boendeplatser uthyrda och för tillfället väntar 3 personer i kö till gruppboendeplats, samtliga beslut har passerat tidsgränsen för kravet av

verkställande. Utöver detta pågår flertalet LSS-utredningar om insatsen och där det är att förvänta att fler gynnande beslut kommer att fattas.

Boendeplatser hos extern utförare

Sedan början av 2019 har ett boendebeslut verkställts genom köp av extern utförare. I detta fall blev det aktuellt då de fåtal gruppboendestäder i kommunens egen regi inte kan erbjuda tillräckligt stor variation i inriktning. Olika personer har olika behov och det är inte alltid det är förenligt inom samma gruppboendestad. Dessutom är flertalet av kommunens gruppboendestäder små till både yta och utformning vilket kan leda till besvär för individer som har utmaningar med nära social samvaro och samtidigt behov av att fysiskt få röra på sig. Idag möter biståndsenheten allt fler individer med en komplex problematik som både består av en blandning av de utmaningar funktionsvariationen medför men även psykisk ohälsa, sociala problem samt missbruksproblematik. Eftersom Timrå Kommun har relativt få boenden är det omöjligt att med dessa platser möta behoven hos samtliga individer som får gynnande beslut på bostad med särskild service och köp av anpassad plats hos extern utförare blir då aktuellt. Dock är dessa köp av plats kostsamma och innebär ofta att individen erhåller en plats utanför kommungränsen, inte sällan även utanför länet.

Men även platsbrist är en faktor som kan tvinga verksamheten att köpa externa platser. Ett gynnande beslut ska verkställas inom xxx månader och därefter kan IVO (Institutionen för vård och omsorg) ålägga kommunen med ett vite.

Sammanställning av resultat från samverkan Socialförvaltning/särskolan

Totalt förväntas antalet elever som lämnar gymnasiesärskolan uppgå till 16 personer fram till och med vårterminen 2024. Fördelningen över åren ser ut enligt nedanstående tabell:

Gymnasieskolan Avgångsår	Antal som förväntas avsluta studier
Vt 2020	6 elever
Vt 2021	1 elev
Vt 2022	8 elever
Vt 2023	0 elever
Vt 2024	1 elev

Av dessa elever har cirka en 20% deltagit i gymnasiesärskolans individuella program vilket ger signaler om det är gruppboendeplatser som kan komma att bli aktuella om individerna väljer att ansöka om bostad med särskild service.

I kommunens grundsärskola (årskurs 1-6) finns hösten 2020 14 mottagna elever vilket enligt barn- och utbildningsförvaltningen är en siffra som inte sticker ut mot tidigare år. Av dessa återfinns ca 35% inom träningskolan vilket till viss del kan indikera på ett kommande gruppboendebehov.

Sammanställning av intern översyn av beviljade insatser enligt LSS

Idag finns cirka 25 barn och ungdomar som har beviljade insatser enligt LSS. Utifrån kännedom om dessa barn och ungdomar har biståndsenheten gjort en oidentifierad uppskattning av kommande behov av bostäder med särskild service. Uppskattningen är baserad på individernas behov av stöd samt ålder och till viss del även dialog med vårdnadshavare då merparten av dessa har mångårig kontakt med biståndsenheten och tidigt väljer att lyfta frågan om möjliga boendelösningar för deras barn/ungdom i vuxen ålder.

Sammantaget uppskattat antal utifrån information biståndsenhet och skola

År	Förväntat tillkommande behov av grupp/servicebostäder
2020	5
2022	5
2025	4
2026-2030	6*

*detta är en mycket grov uppskattning av de barn som idag finns inom LSS-verksamheten och som är relativt unga, vilket kan ändra siffran snabbt. Dock visar det på ett idag känt behov på sikt.

Sammanfattning

Uppskattningen är gjord utifrån den kännedom som idag finns om de barn/ungdomar som redan har beviljade insatser och bor i kommunen. Troligt är att det finns ytterligare ett antal barn där vårdnadshavarna ännu inte haft behov av att ansöka om insatser enligt LSS. Det förekommer att den första kontakten med biståndshandläggare handlar om ansökan av korttidstillsyn för ungdomar över 12 år. (Denna insats ersätter fritidshemmets omsorg från och med att barnet börjar

årskurs 7). Orsak till denna till synes sena kontakt med kommunen behöver nödvändigtvis inte handla om att barnet/vårdnadshavarna inte har behov av kommande stöd/insatser, utan kan istället b.l.a handla om att det växande barnet får andra/nya behov, vikten av kontakter utanför hemmet ökar (behov av exempelvis kontaktperson) ungdomens behov av frigörelse från föräldrarna uppstår och/eller ett allt mer ökande behov av avlastning för de omsorgsgivande vårdnadshavarna (behov av korttidsvistelse).

Samverkan med särskolan har bidragit med nyttig information om antalet barn som kan komma att ansöka om insatser enligt LSS. Dock måste denna samverkan ta hänsyn till lagstiftning om bland annat krav på sekretess och har därav inte kunnat föras på individnivå. Det innebär att information mer ska ses som en fingervisning än som en faktisk vetskap. Dessutom finns inte de elever som har autism (och därmed hör till personkretsen för LSS) i särskolan så de eleverna har verksamheten idag inte kännedom om.

Det numer relativt vanligt med både in- och utflyttning i kommunen, även för personer med omfattande funktionsvariationer vilket innebär påverkan på förväntat antal som ansöker om bostad med särskild service. Utöver detta tillkommer även emellanåt personer som är utskrivningsklara från rättspsykiatrisk tvångsvård och som har behov av boendeplats enligt LSS för att kunna lämna slutenvården. Dessa boendebehov kan sällan tillgodes i de befintliga boendena.

Andra faktorer som kan påverka antalet ansökningar om bostad med särskild service, är hur den personliga assistansen utvecklas. Förändrade tolkningar av Försäkringskassan gällande rätten till personlig assistans har både i Timrå Kommun samt i andra kommuner visat sig medföra en ökning av ansökningar gällande bostad med särskild service.

Resultat

Genom att ta del av information från barn- och utbildningsförvaltningen beträffande antalet elever inom grundsärskolan och gymnasiesärskolan samt information från socialförvaltningens biståndsenhet har en grov uppskattning gjorts om kommande behov av bostäder med särskild service enligt följande:

År	Behov av tillkommande boendeplatser
2020	3 i kö plus 4 pågående utredningar
2022	5
2025	4

2026-2030	6
-----------	---

Tydligt är att behovet av bostäder med särskild service LSS kommer kvarstå de kommande 10 åren. Dock är det en grov uppskattning som gjorts och det går heller inte att förutsäga mer exakt hur behoven kommer slå mellan grupp- och serviceboenden. Det utredningen dock har påvisat är att det inom skolan idag finns flertalet barn med större funktionsvariation som sannolikt kommer ha behov av gruppboende längre fram.